

RENAIXEMENT

ADHERIT A LA UNIO CATALANISTA

SURT ELS DIJOUS

VOLEM

La llengua Catalana amb caràcter oficial per totes nostres relacions inclús amb el Poder Central.

Corts Catalanes, per estatuir la legislació civil i per el règim intern de la Nacionalitat Catalana i per a ser arbitres de nostra administració.

Que siguin Catalans quants a Catalunya desempenyin càrrecs públics.

Fixar contribucions e impostos per contribuir als gastos generals de l'Estat en la proporció que correspongui a Catalunya.

Supressió de quintes o lleves i facultat de poder contribuir a la formació de l'exèrcit de l'Estat espanyol per medi de voluntaris o diners.

Essent Nacionalista l'acció que al nostre poble realitza la Unió Catalanista, tenen el dret i el dever de cooperar-hi tots els Catalans moguts per les aspiracions del nacionalisme Català, qualsevol que siga llur pensar i sentir en matèries **religioses, polítiques o socials**.

Les commemoracions patriòtiques

DINTRE pocs dies el calendari com cada any en aital data, ens farà per uns moments viva la gesta heroica del nostre poble en l'any 1714 i com cada any, els catalanistes sentirem davant del bronze remembrador brunzir amb furia dintre les venes la sang nostra, a l'impuls d'un desig profund de nova vida, dimanat d'una protesta, afirmativa d'una necessitat individual i col·lectiva de llibertat.

Anys i anys s'ha anat remembrant la data, però malgrat el temps passat des de que ella tingué lloc, no ha pogut nostre esperit patriòtic escriure encara, l'eloqüentíssima plana que en la Historia senyali la data d'una deslliurança reivindicadora.

El plet entre dues magestats, el petit fet d'una lluita dinàstica, incorporat incidentalment al trascendental fet, llibertat, no deu tenir per a nosaltres cap valor, davant de l'immensíssima transcendència del fet humà, moderníssim en tots els instants i sobiranament magestàtic car ell no era ni és altra cosa que l'expansió d'un fortíssim anhel de llibertat arrelat fonament en lo més pregón de l'ésser del més ferm defensor de tot lo ennoblidor: el poble.

Aquestes afirmacions, la Historia les referma. El braç militar i el braç eclesiàstic, precursors ja en aquells temps dels actuals homes aixoplugats baix el nom de Lliga Regionalista,

adoptaren una actitud de transigència. La seva ànima burgesa, els dictava una transacció, perquè el fet llibertat, aquest anhel vivíssim d'un millorament individual i col·lectiu no'l sentien en tota sa intensitat i aquesta feblesa d'ànima els aconsellava acceptar els fets consumats, malgrat entranyessin l'absoluta desaparició de tot signe revelador d'una Nacionalitat viva.

Enfront d'ells, el poble batejat justament amb el nom de braç real, serenament patriòtic s'ergia davant l'enemic i amb una complerta i real visió dels fets, anava a la guerra.

Era com als demés, el plet dinàstic que'l movia?

No i ho podem afirmar-ho rodonament. Era el fet humà palpitant a través d'anys i segles, era el dogal preparat que's mercia davant els seus ulls, reflexador d'un fortíssim dolor patriòtic que porta sempre aparellat el fet esclavitud a l'enderrocar la llibertat nacional d'un poble.

I aquells homes en aquells moments, sentien batre dintre seu, l'esperit moderníssim que imposa als homes l'aixugament del dolor individual i col·lectiu si es, que volen respondre a la vera definició de l'home i complir la tasca que li pertany complir en son pas damunt la terra.

I en provocaven un de dolor, minúscul da-

vant la magnitud de l'aire, perquè sabien que amb ell si al menys no triomfaven, marcarien a les generacions futures perquè l'adaptessin al seu moment aquell fet, que no era altre que'l d'un poble que cau en defensa de sa llibertat i que etern viurà, car si els homes mateixos temps a venir arreararan per arcaiques i velles les formes de govern que no entranyen en sí el govern del poble per al poble, no podran mai, sens ofegar abans sos sentiments lliberalíssims i esborrant sa condició d'homes conscients, arrearar per arcaiques les manifestacions patriòtiques als pobles oprimits, en anhel fervorosíssim d'una completa reivindicació nacional.

Les commemoracions patriòtiques no tenen cap valor si no descansen baix una base afirmativa. Releguem a son verdader valor de fet històric, tot allò que'l temps deixà per vell, que la base afirmativa de les remembrances no pot ni deu ésser altre que'l portar a la consciència del poble actual, el fort convenciment que la gesta de nostres avant-passats no és altra que'l fet humaníssim d'un poble que cau envoltat amb ses llibertats, baix el pes d'una tirania, no per fervor monàrquic, sino per consciència de que'l jou que se l'imposava, entranyava en sí, un fort dolor individual i col·lectiu i per esborrar-lo, donaren amb serenor patriòtica llur sang i llur vida.

Esguards

ALTRA vegada la perfecte estupidesa i la incultura, posada al servei dels anti-Catalans.

El batlle de Vilafranca ha penyorat un regidor, per haver tingut el bon gust de fer estampar i repartir uns programes de la festa major, redactats en llengua catalana.

Altra vegada l'estigma del renegat tacant els rengles dels fills de Catalunya.

Altra vegada mans catalanes marcant l'afrent dels seus cinc dits, en el rostre pàlid i suau de la Catalunya indefensa. Perquè aquí, a l'Estat espanyol, hi han banderes de les quals no s'en pot retreure segons quines gestes; hi ha una llengua oficial a la qual no's pot menyspreuar amb el noble gest amb que'ls pobles rebutgen les imposicions; hi ha una xusma que odia a Catalunya a la qual no se li pot escupir a la cara, perquè hi han lleis que amparen i declaren inviolables aquelles banderes i aquella llengua i aquell odi. Però quan

aquesta bandera i aquesta llengua i el poble que l'arbora i que la parla, són la bandera, la llengua i el poble de Catalunya, poden llançar-se damunt d'ells tots els ultratges i totes les indignitats; que l'Estat ja té cura de poder oferir al que fassi això, un article de les seves lleis ignominioses ont aquest pugui amparar la seva cobardia.

Els atacs a la llengua, són els atacs més directes a l'ànima del poble, perquè ella n'és la expressió més bataganta. I, d'aquests atacs; d'aquestes ofenses, no'ns en hem de rentar fent com aquests regionalistes que, obrant com a mals nacionalistes però com a regionalistes perfectes—això cal regoneixer-ho i cal afirmar-ho—han enviat telegrams de protesta per aquest fet, a un dels ministres de l'Estat espanyol, d'aquest Estat, que per si sol i per les seves lleis i disposicions, és un atac secular i viu contra l'ànima i la llengua de Catalunya.

L'idioma propi, viu amb la personalitat; és el ritme sonor dels sentiments i de les idees; per això, la nostra Patria, mentres ha tingut oblidada la seva llengua no ha produït cap geni, perquè en la erta artificiositat de la paraula estrangera, les vibracions de l'esperit no hi eren recollides.

I aquesta és la condemna que tant com la vergonya eterna de anatema dantesc, sofreix el qui posterga la seva llengua i el qui per compte de l'amor fecond li porta odi: que mai el foc de l'esperit li florirà en la paraula, i la seva vida, per tothom, serà llançada en l'oblit etern de les vides xorques.

MAIG.

CATALANS!

La ciutat de Balaguer vol commemorar el V.^è centenari de la mort de la sobirania catalana amb la rendició del comte d'Urgell a Ferràn d'Antequera.

Per això demana la vostra cooperació, per a aixecar una fita remembradora, que sia, al ensems, penyora de futur retorn a la possessió de l'arrebassada sobirania.

Per a costejar aquest monument padró o làpida, en les nostres Redacció i Administració, la subscripció és oberta.

ENGLANTINES

LLETRES ROSSELLONESES

CANTS DE LA TERRA

An En Joaquim Ruyra

III. CANT A L'EMPORDÀ

Terra de llibertat, jo'n diria de l'Empordà,
per fer-ne tot l'elogi en una sola paraula.

JOAN MARAGALL.

Ufanosa olivera, a vora mar reposes;
te remou, olivera, 'l vent tebi de Rosas.

Ungit de sal i de reïna d'Empordà,
el vent porta de lluny el ritme català;
i aixís per les asprositats de les Alberes,
penetra en el cor meu com l'halé d'un germà,
i alegren els meus ulls unes Gracies lleugeres.

Jo sé que aquell país és pastat com el meu.
que s'abeura 'l seu poble a la mateixa deu,
que té endaurats mallois i cales temperades,
que li fa Canigó com de pòrtic de neu,
que hi l'oten aibres clars sota les ventegades.

Abans erem units, mes no és pas l'unió
en els temps soterrats que'm dona l'amor santa;
per damunt dels teus ors, corona d'Aragó,
hi ha una realitat de vida palpitanta.

Es cert que aquell passat viu encare sencer:
l'abat Oliva alçava'ls romànics cloquers;
un braç rossellonés s'apoderà d'Eyviça;
se juntaven els remes dels nostres mariners...
mes l'aigua del mar blau n'és pas anyoradica.

L'aigua d'aquét mar blau, si trobava una veu,
si podien parlar les serres de la neu,
dirien: Seu germans tan sols perquè'ns mireu,
i nosaltres, els vents, les aigües i muntanyes,
fem tots iguals els fills de les vostres entranyes.

I dirien encara les aigües del mar blau:
sem des d'els temps antics creadores de pau...
I dirien encara serres dels cims nevats:

us regalem el dó de nostre llibertat.
I aixís, oh catalans, i d'Espanya, i de França,
hi hà en el vostre esperit una igual benhaurança!

He vist, clar Empordà, tes filles a la font,
les he vistes un dia en un plec de la serra,
i'l gotejar dels ulls sota'l marbre del front
m'ha dit: si sem de casa i filles de ta terra!

I jo pensava encare en la tarde ditzosa;
la llur cara ovalada és la de ton esposa;
te sabrien donar les delícies del món...

I me plau, Empordà, ta gran plana allandada,
on la maravelliosa olivera arrelada
te'l fullam ventejat i'l més viu brillejar,
com si fos de sal blanca!

I me plau, Empordà,
en el teu horitzó la cadena morada
dels monts, i tos serrats vestits de pinyers blaus
d'on pugen cap-al-tart, els somnis més suaus...

I Girona l'alçada i sa catedral vella,
l'ombra de la ciureda en la gleva vermella,
que incansable remou una brillanta rella,
i'l Ter esbocinant els goces com un cristall...

Oh terra que estimava en Joan Maragall,
oh terra, amb tos pinyers mon esperit somia
i li du el vent una incomparable energia,
i en les cales de bronze, el teu mas reposat,
profusament l'omplena amb blava claretat.

I ja que m'entusiasma una fè catalana
Empordà, terra franca i germana,
teulats de llum i cases de pura blancor,
m'obrireu en la plaça avui el rodedó
de la vostre ordenada sardana,
que prou té'l dret d'entrar-hi un fill de Rosselló!

JOSEP-SEBASTIÀ PONS

An els joves catalanistes

AMB aquest escrit d'avui em concretó solament a exposar la meua opinió respecte a lo que deurien ésser els joves catalanistes. I dic que exposo la meua opinió perquè no voldria que quiscuns individus es pensessin que vull marcar orientacions; res de això, primera perquè no ting cap autoritat, i segona perquè tampoc posseeixo el saber que's necessita per aquets casos.

Senzillament me limito a dir quatre paraules que són el fruit de les impressions rebudes convivint amb el jovent catalanista.

A mi em sembla que tots els joves que som, o al menys ens ho diem, catalanistes, no complim prou amb el nostre deure. Nosaltres, hauríem de diferenciar-nos dels altres joves, hauríem d'ésser un model de joventuts.

Tot catalanista, crec jo, que hauria de viure en un estat d'ideologia, que sens apartar-lo de la realitat el perfeccionés.

No n'hi ha prou d'estimar la Patria: hem de ésser dignes d'Ella, i el millor modo d'esserne dignes és que siguem bons. Havem de conservar-lo el caràcter català, aquell caràcter franc, treballador, seriós i brau. Així, ens dignificarem i farem la Patria gran.

Em fan llàstima i a l'ensem repugnància aquells joves qual únic afany és l'esser *pedant* i lo que'm dol més en l'ànima és que n'hi hagin de catalanistes. N'hi ha que en ales de la pedanteria alaben com a bons, actes del més repugnant i baix vici, donant com a triomfs els plaers carnals que s'obtenen amb unes miserables monedes. S'enorgulleixen d'assistir als music-halls, rabejant-se en aquell immens fangar del vici, immens abim on s'ofusquen les intel·ligències més clares i s'aixuguen les ermilles més plenes. I tot això s'agrava quan al requeriment per a fer tasca patriòtica, vos contesten amb un no envoltat amb una criminal deixadesa en el compliment del deure.

I aquesta joventut concentrant el vici fa que les multituds es desmoralitzin i les generacions esdevinguin febles, i la Patria n'esdevé fortament perjudicada, car amb homes desmoralitzats i febles, jamai podrà esdevenir una Patria forta, car no aprenent sos components a estimar-se a sí mateix, com podran mai aprendre a estimar la llibertat del Tot?

Tots aquests vicis—amb orgull devem dir-ho—han sigut portats per gent forastera per a apartar-nos de la via deslliuradora de la nostra Catalunya.

Lo més trist és que gairebé han lograt el seu propòsit, doncs arreu de Barcelona i fins de Catalunya, hi veureu llocs on se fa honor als vicis més repugnants. I això precisament és lo que'm mou a aconsellar an ells, concurrents d'aquests llocs, que són catalanistes, a que canviïn de manera d'ésser.

Material i moralment es fan mal ells mateixos i fan mal també a Catalunya, doncs en lloc de donar-li gloria creuant ses aptituds, s'embruteixen i es degeneren per l'èfimer goig d'uns instants. I dic jo: no val la nostra Causa un petit sacrifici? No mereix la Patria que se l'honorï? I dic més; no és un sacrifici lo que'ls demano, car és un gros bé per a ella i per a tots el fer una vida moral i catalana.

Deixem, amics, els vicis; mireu més per a nosaltres; procurem ésser una joventut esculida i forta; estudiem practicant-les nostres costums tot adaptant-les al moment actual, mes sens jamai confondre llastimosament lo modern amb lo repugnant i dolent.

Treballem amb fè per a Catalunya i posem-hi tot l'esforç; siguem capaços per a que'l dia que li poguem oferir nostres serveis, en siguem dignes.

JOSEP SARIOL.

La clau falsa

TING un vigilant al meu carrer que per conceller de qualsevol junta consultiva no té preu. Sol tota la nit en un veinat que s'ajoca dejorn i's desperta amb l'aucellada, i sol amb son remadet de cabres a la falda de Montjuïc a les tardes, a l'home li lleu renegar sos pensaments i cabories, i té de les coses una clara visió que encanta. Ell vos dirà en lo escanyolit cel de la ciutat si la boira és prima o si vos cal paraigua, si la sorra de la Rambla és senyal d'haver passat una brigada d'espallacarrers del gas o de l'aigua, o si té de córrer la brigada de la funeraria sabre en mà i campí qui pugui; ell té remei pels talls i berrugues, ell sab les crissis per endavant com en Comas i Solà els eclipsis, i té bons concells com cap lletrat vos ne darà. En fi, ell és mon esfinge, mon oracle, mon interviat permanent en calitat de periodista i el personatge indiscret que tot ho sab i tot m'ho revela.

A propòsit d'una ensopegada amb fergegots que la Energía Elèctrica va deixar mal endrecats, recaigué la conversa en aquestes grans

empreses que totes tres van teixint una triple trenyina a mig aire dels carrers del meu barri, que jo no sé com ho farà en Mamet per estabellar-se el cap contra els carrers si cau de son aparell, ni com s'ho faràn els empleats del *Rayo* (agència de mudances) per treure el piano i l'escriptori de cada casa el dia que convinga.

Ja entrada la conversa, vareig dir-li:

—Oit Peret, jo no sé com s'ho fan aquets de la Canadiense, que en set o vuit mesos han obert carreteres, canals, salts d'aigua, fàbriques aquí i allí, pals i cordes, camps i pobles a través sens que'l cèlebre, per sa torpesa, expedienteig, els hagi retrassat arreu llur empena constructora com a cada particular, corporació o ministeri li sol passar!

—Potser van recomanats de don Felix Utroque.

—No'l conec, mes voleu dir que és senyor de tanta influencia?

—Ja veureu—feu ell.—Al meu poble hi havia dos hisendats que un cop varen topar-se a la estació de Lleida ambdós amb bitllet cap a Madrid. Després dels com va i com ve i de preguntar per les famílies llurs i per la mula comprada a Salas i de les cullites i dels pagos del govern i haver-se esbravat dient-ne allò que sentien, van venir les confidències del perquè quiscún anava a correr-la per la vila coronada.

—Jo—digué l'un—vaig a que'm permetin fer-me una cantera per anar al Mas Soley.

—Doncs jo per veure de poder fer una rigola per regar les planes Albes.

—Doncs ja ens veurem dies i corrèrem alguna *noche toledana*. Aon poses?

—Jo poso a la *Posada de la Perdiz*; i tu?

—Jo a l'hotel d'Europa.

—Mes, d'això de correr-la i perdre nits, xiquet, no m'hi vinguis, que só moixo que prest m'ajoco.

—Miserable! Amb aquest vestit de vellut, posant a la *Perdiz* i sens dar-te tono, ja't dic jo que criaràs moltsa per aquells carrers i sales d'espera. Veus, les coses s'han de saber fer. Jo poso en *hotel*, no menjaré ceba ni all-oli, vestiré levita i copalta, i amb cada blincada de llom que ni que arreballés, i amb carta de recomanació de *D. Pablo*, del diputat per la Seu, del bisbe de Solsona, d'en Planas i Casals i del comandant don Telesforo Ordoñez de la Puente i del Pensil germà de llet d'un capità de alabarders; veuràs que aviat torno cap a casa.

Vosaltres per no gastar encara hi perdeu. Creu-me, «la codícia romp el sac, amic».

—Xiquet, jo só aixís—li feu l'altre.—Jo sols porto targetes de don Felix Utroque,

—No'l conec.

—Es molt influent.

Arribats a Madrid se despartiren, i tres dies més tard la casualitat els feu trobadissos a mitja costa del carrer d'*Atocha*, l'un cap a la estació, l'altre cap a la Porta del Sol.

—Aon vas, xiquet? Ja conec que has acabat la paciència prompte, que tan prest marxés.

—L'erres. Ja ho ting resolt, mira!

I li mostra la *Gaceta*.

—Llamp de Deu!! I sols amb la targeta de aquell senyor?

—Sols!

—Me'n poguesses fer una a mans.

—Te'n faràs setze duros.

—Té, aquí els tens.

—Té, vetala-aquí.

I li dóna una unsa d'or del rei Felip, tot dient:

—Amb aquesta targeta tots te complauràn.

I el Peret reia.

—Vaja, Peret, *si non e vero e ben trovato*.

—Tingui un altre misto, tingui, que ja'm cremo els dits.

I aixís acabà la matinal garlada.

MACBO.

NOTA

Com me plau sentir les notes
del clavicordi amorós.

Elles vibren i'm remembren
jorns d'alegries i plòs.

Amb quin goig me sento viure
a l'entorn la solitud!
Blancs estels! Broll d'harmonia
d'excelsa beatitud!

Quan la lluna argenta'ls boscos
l'espai, teixeix la cançó.
El meu cor febrós batega
No soc fill de l'il·lusió?...

EMILI GRAELLS CASTELLS.

*Si ls meus soldats pensessin, ja no n'hi
hauria cap a les files.*

FREDERIC EL GRAN

LA CATALUNYA HEROICA

ELS SETI I BLOQUEIG DE BARCELONA-1713-1714

Del 29 al 31 d'agost i del 1 al 4 de setembre de 1713

Dia 29 d'agost

Com cada dia comença el canoneig de bon matí.

Els fusellers i voluntaris atacaren toçudament la casa Zafont, en quals encontrades es mantenien els enemics protegint-se amb alguns marges allí existents. Desde Montjuic també s'cooperà a l'atac evitant que'ls setiadors s'apropessin a la plaça.

Fou executat l'espia condemnat el dia 26, posant-se el seu cap dintre una gabia de ferro, per a escarment dels seus complis.

Se prengué l'acord d'armar les embarcacions útils del port.

Dia 30 d'agost

Contra la costum, els canons funcionaren poc.

Se observà que les galeres enemigues s'havien retirat vers ponent.

Els desertors de l'exèrcit castellà o del seu aliat que entraven a Barcelona se'ls tractava segons la seva nacionalitat: si eren francesos se'ls dava passaport lliure i no se'ls admitia l'oferiment llur de pendre les armes en favor de la Ciutat; si eren espanyols o italians, el general Villarroel manava que fossin fets presoners i estretament vigilats fins que se sabia la resposta del duc de Pòpuli. Segons qual era, se manava penjar als presoners, en compliment de lo convingut per ambdós combatents, referent al tracte a observar amb els presoners.

Foren reconegudes les garites, el número de les quals se trobà reduït, fent-se'n construir vint en la plaça i baluart, sis a la línia de comunicació, i deu a Montjuic.

Dia 31 d'agost

S'inicià el foc de les bateries de Gracia i Sans contra Caputxins i Santa Madrona, contribuint-hi Montjuic i la plaça.

No hi hagué res de notable entre les tropes; únicament petites topades entre'ls miquelets i les avançades del campament.

Es vegeren a les galeres enemigues, fer rumbo cap a Mataró.

En Pere de Torrellas, Governador, manà fer públic per medi de pregó el decret del concell de la vice regia del 26 en el qual se cominava amb la multa de 500 lliures i altres penes arbitràries, a totes les persones de qual-sevol estat, grau i condició, si no denunciaven o manifestaven a la vice regia cort, tot l'or, argent, joies, quantitats en diner, alhajes i demés valors. No s'exceptuaven les persones ausents i residents en llocs dominats per l'enemic que sense justa i ilegítima causa s'haguessin ausentat. I aquesta causa obeïa a que amb aquestes sumes es pogués fer front a les grans necessitats de la guerra i a fer més ferma la resistència.

Foren pagades 1,600 lliures als oficials i soldats del regiment de la Ciutat.

Dia 1.er de Setembre

Es cambiaren quelcunes canonades entre'ls forts.

A la nit els fusellers de la Ciutat tocaren arma a l'enemic cap a la banda de la creu de Sant Francisco, des de qual lloc se feu molt foc.

Un comboi enemic sortí del campament cap al terme de Collserola d'on retornà a la tarda duient palla, queviures i utensilis de guerra.

Els dos navilis d'En Sebastià Dalmau després de un combat constant de 24 hores hagueren de rendirse a tres galeres enemigues.

El marquès de Poal, presentà una sol·licitut a la Junta de guerra de la que era president, demanant que malgrat hagués d'ausentarse de Barcelona amb el fi de cooperar a l'alçament del país, no se'l rellevés del càrrec de president de l'esmentada Junta.

S'acordà fabricar monedes de un i dos rals per a qual efecte se entregaria tot l'argent de la Casa de la Ciutat, exceptuant el pertanyent al cult de la capella i a les masses consulars.

També s'acordà que per a la lleva de 3.000 homes no fossin admesos els soldats alemanys walons com tampoc els desertors i els pertanyents a altres cossos.

Dia 2 de setembre

A les dugues de la matinada, quelcunes companyies de fusellers, escoltats per escamots de cavalleria tocaren a l'atac, en el mateix camp enemic, en els seus quarters del Clot, causant enorme pànic i confusió.

Amb prou feines se sentiren els canons.

A la nit sortiren per mar els senyors marquès de Poal, el general En Josep Antón Martí, el coronel En Sebastià Dalmau i altres personalitats, els quals devien dirigir-se a Terrassa on se trobava tot el gros dels somatens. El general Nebot i En Armengol Arnill se situaren, amb una divisió, cap a la banda de la Garriga, per esperar allí un fort destacament enemic procedent de Vic.

Durant la mateixa nit el general Villarroel manà tocar a l'arma per tota la Ciutat i als pocs moments la Rambla s'omplènà de tota mena de gent, disposada a obeir les ordres del general, en qui tenien depositada tota la confiança, decidits tots a morir, si precis fos, en defensa de la Ciutat, el qual vist per S. E. disposà que's reforcessin tots els llocs avançats; que's fusellers ataquessin els cordons enemics per les bandes de Sans, Gracia i la Granota, recorrent amb precipitació tota la línia, pera tenir en continua alarma al camp contrari.

Amb aquesta treta se sorprengué a molts subjectes sospitosos, que estaven amagats en las cases properes als cordons de l'enemic; també's reculliren diverses armes i quelcuns ceps de bestiar. Totes les accions senyalades

foren complertes amb admirable rapidesa i felicitat.

Dia 3 de setembre

Jugaren les bateries de Sans i Gracia contra Montjuic, responent amb acert la plaça.

Havent-se sapigut que s'havia desenrotllat una epidemia cap a l'Italia i Alemanya, se manà que tota correspondencia procedent d'ambdós països, fos perfumada per el conceller 4.^{rt} a presencia del secretari de la casa de la Ciutat.

Dia 4 de setembre

Se repetí violentament el foc entre Sans i Gracia contra Montjuic.

El baluart dels Tallers, amb sa artilleria, aconseguí desallotjar a l'enemic del quarter que havia establert al seu front.

Els fusellers i la cavalleria repetiren la seva sortida, acometent a l'enemic per la banda de la Granota i per el costat de les vinyes, fent foc els voluntaris de peu contra els llocs avançats.

En virtut d'autorització i parer de una junta de teòlegs, se passà a fer inventari als convents, pera recullir les quantitats que en ells hi hagués depositades. Amb aquest objecte el Dr. En Josep Riffós, Vicari General, el diputat eclesiàstic Fr. Josep Vilamala i en Josep Galceràn passaren als de Caputxins i Gerònimes, trobant-hi 690 lliures procedents de En Josep Boneu, ex-governador de la plaça i del concell de guerra, qui s'havia ausentat de la ciutat.

Notes soltes

El nombre de combatents amb que's presentà davant de Barcelona l'exèrcit castellà se componia de 20.000 homes que s'augmentaren continuament amb els reforços vinguts de Castella i França.

* * *

De les poquíssimes poblacions que defensaren la causa de Felip V, aixecant partides de Miquelets per a combatir contra'ls seus germans, recordem Cervera, Centelles, Berga, Manlleu, Tagamanent, Pinell i Alcanar.

Un incident (*)

L'Hi havien dit els seus amics, an en Roderic de Solernou, que la festa major de la vila era la més típica de la nostra terra, ho havia vist escrit aixís amb lletres daurades en un llampant cartell anunciador, i ara 's trobava amb que'ls programes no eren pas redactats en la dolça llengua que tothom d'allà, llevat dels militars i els empleats, en les seves habituals converses usava.

—Vetaquí una cosa ben estrambòtica—anava pensant.—Diuen que aquesta festa major és la més típica, modestia de banda, i comencen per escriure els programes amb una llengua que no tan sols no és la més típica, sino que és més aviat una senyal de l'abominable domini que patim.

D'eixa faisó discurría, per les voltes passejant-se, quan a l'arribar al capdemunt i tornar, en giravolt mandrós, per a tornar a rependre el mateix camí, va trobar-se de cara amb un d'aquells amb els quals havia més intimitat. Era un dels protestataris de la vila que, nafrat en lo més íntim de les seves afeccions, volia desfogar-se amb qui compregués els frissaments de la seva ànima, sedent d'idealitat i menyspreuadora del groller rutinisme. Venia com avergonyit, amb la festa baixa, els ulls rublerts d'una ombra melangiosa.

—Ola, Roderic!

—Bon dia, Ricard!

S'agafaren del braç, i mig ofegats per la calor aclaparadora, van posar-se molt lentament a caminar, de tant en tant aturant-se davant quèlquina botiga sumptuosa.

—Ja ho veus—digué en Ricard, de sobte i planyivolament—som irredimibles...

—Sí, ja m'ho han contat—va replicar en Roderic—els programes són en castellà. Jo'n felicito a la vila. Aixís és com se fa cultura, o sia allò que aquell senyor vell, de tan mal geni, que'm feres conèixer l'altre dia, i que vosaltres respecteu perquè crida, m'avinentava boi enrabiat que no sabia lo que era. I no tan sols us dono la enhorabona per lo de la cultura, sino pels divertiments nous que amostrareu als forasters en els vostres moments d'esplai anyal. Perquè no hi ha pas cap altra vila, en lloc més del món, que pugui oferir al públic festes tan admirables com la de les evolucions de la casa de la vila i les pedres de l'església

cantant les completes que, segons m'ha explicat un conegut, oferireu vosaltres amb aquella alegria.

—Prou en ridícol que'ns han posat. No sies ara tu crudel, deixa el to mofeta que't plau, i una mica condescendent escolta el final de la jornada d'ahir.

—Va passar res?

—Sí, vam redreçar-nos. Nosaltres dormim, és cert, pero les dures fuetades tenen el do, que no cal envejar, de fer desvetllar als qui tenim la sòn més forta. Ens han maltractat, ens han aixuribit, i aital com ens veus ens havem tornat valents, disposats a plantar cara a l'insolent enemic.

Aquí els ulls, abans melangiosos, van començar a espurnar-li de goig, inquiet i brillants. La seva vèu esquisida, al principi feble, va anar adquirint tonalitats més fortes; les galtes se li envermelliren i una lleu tremolor dels llabris, amb prou feines perceptible, va indicar la rancunia i el sentiment amb que enraonava.

Roderic de Solernou, ple de gaubança, se disposà a escoltar-lo.

—Ahir vam ésser homes—va recalcar en Ricard.—Ja n'estem de vexacions fins a la nou del coll. Als programes en castellà, tan mal escrits i amb errades tan garrafals, hi oposarem els nostres catalans. Són vistosos i escassos. No'ls has vist potser encara?

—Ni sabia que'ls haguessiu publicat.

—No? Doncs té, aquí 'n tens un.

I va donar-li un programa que en Roderic, força amatent, va apressar-se a llegir. La frase de les escobertes, tan apropiada al cas, va complaure'l moltíssim i sens ni heure'n esment, puix ja la sabia de cor, va repetir-la com una sentència esclafadora.

—Vergonya eterna a aquells que, menyspreuant la seva llengua, alaben la dels altres!

—Es justa la frase, veritat?

—Molt bé, Ricard. Ni triada a gratsient.

—Prou que ho han comprés. Aquí tens el perquè el nostre il·lustríssim senyor batlle, que segons males llengües és l'autor del programa fet en castellà, s'ha indignat al veure els programes que havem publicat nosaltres.

—Ah! està enfadat?

—Sí, encés de la malícia que l'arbolà. Figura't que enterar-se'n, marxar del despatx on fa unes misives comercials que enamoren, sempre adhuc calcades i amb consemblants errades, i llençar-se en persecució dels que s'han atrevit a esmenar-li la plana, va ésser

(*) Del llibre en preparació *Aigua forts vilatans*.

tot hu. Si ahir per casualitat, en aquesta hora haguessis sigut aquí a les voltes, de debó com t'hauries divertit més de lo que't penses, veient-lo corre furient amb la vara, seguit de l'agutzil, vers de la conquesta dels programes delictuosos. Talment semblava una rata emmatzinada. Per fi va descobrir el niu en una llibreria, i al tirar-se-li damunt, esbufegant i pantejant, suat, vermell com un apoplètic, diu que semblava un general d'aquells famosos que'ns parlen les histories, jamai reculadors davant el perill, ardits i com desafiant la mort.

—M'hauria agradat veure'l. Quan menys, els homes, en casos aixís, ens donen valor de la realitat que té el sàinet i la caricatura.

—Es cert. Pero no acaba tot aquí, amic Roderic. A la tarde cridà a un dels nostres, i considerant-lo autor de la jugada, que l'aludit no volgué negar, va penyorar-lo amb cinc duros per l'horrible crim de que, sense demanar-li permís, havia fet imprimir un programa amb la mateixa llengua que'l nostre illustríssim senyor batlle, a l'imposar-li l'humiliant penyora, també parlava sense que la cara li caigués a troços.

—Paradoxal, amic, paradoxal!

—Com també ho és lo de que, a la tarde, en el centre dels catòlics, ja desfermada la ira que'l consumia, va insultar a uns capellans perquè des de les columnes del setmanari que publiquen, li havien retret que era un pobric home, infeliç, sense il·lustració, que volia ficar-se en lo que no entenía, esguerrant tot lo que tocava. Li posaven en lletres de motllo, ben destacadores, lo que havia contat d'una *ceba* i's veu que, al refregar-se-la pels ulls, li havia cogut força i emboirant-li la visió del món. D'aquí els mots de *canalles*, *desvergonyits* i *brètols* amb que, sense mica de respecte al càrrec que ostenta, va brodar els crits amb que volia espavordir-los. No s'acobardiren per això i van cantar-li les quaranta, sobretot aquell groguenc, esprimatxat, tan simpàtic, que vaig presentar-te l'altre dia, i que m'han innovat va reblar-li el clau tant com va poguer, dient-li una per una les seves fares i els incalculables danys que, degut al seu poc talent, aixís com a la seva manca de modestia, n'havia pervingut a la nostra vila...

Roderic de Solernou, acabat d'escoltar-lo, va somriure una miqueta. S'endevinava que gaudia, tendre i voluptuosament. Aprés se guaità de fit an en Ricard Dalmau, que aquest era el nom del seu interlocutor, li agafà les mans ben estretament, i va exclamar amb un accent càlid:

—Perfectament, molt bé. Veig que en veritat us regenereu. Quan el meu germà a ciutat, en les hores de lleure, me parli de que tots vosaltres, sense excepció, sóu els remaleits botiflers del segle vint, jo li respondré que és mentida, puix si bé n'hi han quisab-los a la vila, com per desgracia s'ha de regoneixar que és exacte, no ho són tots com vol donar-me entendre.

ANFÓS SANS I ROSSELL.

Vilafranca del Penedès 26 d'agost de 1913.

Qüestions socials

El tancament a les vuit

EL dependent de comerç, estament obrer,—el que va més mudat i guanya menys—és el que està més endarrerit en la consecució de les millores que beneficiïn o ablanin una mica la seva actual situació.

Quan els obrers de qualsevol altre ram volen conseguir alguna reivindicació, es valen de la vaga, arma legal de que se'ls ha dotat, i amb la que ja han lograt conseguir alguna millora relativa.

Al dependent de comerç, actualment, se li fa impossible poder anar a la vaga, per quant resten encara tants i tants de dependents que no poden fruir de la llibertat de la vida externa. La vida interna, que és la esclavització del dependent durant tota la setmana, sols deixa quelcunes hores del diumenge lliures a l'esclau del treball. Aquest jove, molts d'ells que han vingut d'algún poblet de fòra i molts surtint de l'escola, que al arribar an aquí s'ha trobat per company de treball an al qui més tard ell ha passat a ser son successor i sens altre conversa que la que'ls dona son principal en les hores d'*àpat*, quina noció volèu que tingui de lo que ell té dret a reivindicar-se'n? Còm volèu que aquelles poques hores del diumenge les emplei per lo que ell encara no n'ha pogut haver esment, pel millorament del seu estat social, si els seus vint anys li demanen aquest ratet de llibertat per a donar esplai als desitjos seus de joventut que són de divertiment?

Per això'l problema del dependent de comerç és més complicat i necessita una tàctica especial que no pot ser de radicalismes ni intransigències,

En l'actualitat la dependència té entaulada una lluita; és a dir una lluita, una exposició de sos desitjos feta als principals dels establiments de venda al detall, per aconseguir el tancament a les vuit del vespre.

La Secció de Relació i Treball del Centre Autonomista de Dependents de Comerç i de la Indústria, que és la renovadora d'aquesta campanya ja de temps començada, va tenir la bona idea de creure's que no's bastava amb ella sola, tot i tenint ben aprop de tres mil associats, per a dur a bon terme la solució del fi que's proposava. Per tal propòsit va cridar an als seus socis per a que invitessin als demés dependents no associats i junts formessin unes comissions que, actuant per carrers, anés sol·licitant del principal de cada establiment sa conformitat en acceptar la millora que amb tan bona forma se li proposava.

L'entusiasme i fè amb que treballaren aquestes comissions donà uns resultats ben encoratjadors per a l'entitat iniciadora.

Molts foren els qui donaren sa conformitat en acceptar lo que se'ls proposava, com alguns són ja'ls qui des de primer de mes han establert aqueixa raonable reforma.

Lo que's limita sols a exposar sos desitjos quan el dependent parla amb llur principal invitant-lo per a que ho accepti, és objecte de una persistent lluita i treball per a conservar l'entusiasme i fè regnants entre la dependència, entusiasme i fè que's manifestaren en el miting pro tancament a les vuit, cel·lebrat el passat divendres.

Del resultat d'aqueixa ben portada campanya, podrem deduir-ne si es possible o nó, obtenir alguna millora sens necessitat d'acudir a la violència, actitud condemnada per les autoritats, mal-mirada pels patrons, i que quasi sempre, malhauradament, surt en perjudici de l'obrer.

ENIB VIC.

Trets

DIUMENGE varen arribar els nens i nenes qui en diferents grups havien anat a senyals poblacions a passar-hi 28 dies; i hauríeu observat que portaven als berrets unes inscripcions daurades (amb or del més fals) que deien: *Colonias Escolares*.

Anys enrera, quan a l'Ajuntament no hi havia tants *catalanistes*, aquells rêtols deien: *Colonies Escolars*.

Deu ésser un nou fruit de les municipalitzacions: per a comprar l'aigua de Dos Rius es varen ajuntar gairebé tots els regidors; per a canviar l'idioma dels rêtols, deuen haver fet el mateix.

* * *

Val a dir que, a les 9 de diumenge va arribar la *Colonia Escolar Mossèn Cinto* organitzada en Català, portada a cap en Català i tornant amb el mateix esperit de Catalanitat que'l primer any que's va fer, el 1908.

I sabeu perquè no s'hi ha canviat l'idioma? Doncs senzillament, per que no s'hi fan trampes, no s'hi admeten recomanacions, cosa que no passa pas aixís (paraules d'un regidor honorable) amb les *Colonias Escolares del Ayuntamiento de Barcelona*.

* * *

Qui no anuncia, no guanya diners. Aquest tema comercial s'ha fet lema polític; i no perquè la política serveixi per a mercadejar, per a fer negocis, ¡cà!

Vetaquí que l'arcalde de Vilafranca fa els rêtols de la festa Major en idioma oficial; i un senyor Vilafranquí fa fer programes en idioma del poble; i l'arcalde el persegueix, el penyora i no sé quantes coses més.

Desseguida el dels programes troba defensors *desinteressats*. Els quals consideren el medi millor queixar-se an el *Sr. Ministro*, an el *Sr. Gobernador*, an el *Sr. Presidente del Consejo*... I els *señores* oficials, segons diuen males llengües han llegit entre ratlles dels respectius oficis:

«Nosaltres, gent de la Lliga, que sols pensa en la moralitat, en la justícia, en el bé del poble, desitgem que V. E. faci forces extranyeses amb aquest assumpte a fi de que tinguem peu per a guanyar les properes eleccions».

I un subscriptor de *La Veu* me deia: Què vos en sembla de la campanya contra l'arcalde de Vilafranca? Quedarà nou; el ministre el destituirà; i a Vilafranca, després de les eleccions l'arcalde serà *nostre*.

I te raó: nomenaràn de R. O. un arcalde de la Lliga Regionalista.

V. I. C.

GARBELLANT

A Vilafranca del Penadés hi ha la malura d'un arcalde que's pensa haver acaparat la poca solta i a nosaltres val a dir que no li farem la contra i que bon profit li fassi.

S'enamora del cartell de la *Fiesta Mayor*, com va fer posar ell, i no admet brometes de ningú encara que sigui demostrant que això de la llengua dels lloritos està mal endreçada en els cartells de festes dels pobles de Catalunya.

Que un ciutadà edita uns cartells en la llengua propia. Multa per la seva *lleugeresa*. Que'ls reparteix i la gent els entenen bé—es clar!—, prohibició immediata. Si arriba a donar un pas més me l'afusellen per tota la vida boi tocant el violón i el *Gloria a Espanya*.

D'una partícula d'autoritat que fa servir la vara per a fer tonterfes valdria més que no'n fes cas ningú i l'acompanyessin a estudi. Els regionalistes s'hi han enfadat molt, enviant altre vegada uns ridícols telegrams a Madrid protestant-ne. Que n'han de fer a Madrid si un arcalde va contra la Llengua Catalana; no veuen que després riuràn per sota'l nas?

Valdria més organitzar un espectacle còmic, en el qual hi fessin la presentalla d'un arcalde que no sab concebir un cartell en català. I l'obligaria a parlar espanyol, que ja fariem broma, pobret!

An En Noel, aquell popular escriptor que vol treure la característica barbre del poble espanyol, l'altre dia—fóra de Catalunya, per honor nostre—es va repetir el cas d'haver-lo de guardar de les ires dels taurófls.

Hi ha coses que val més deixar-les estar tal com són; fóra de les seves manifestacions repugnants, no tenen res que'ls dongui importància!

Un dels *niños fenómenos* de la carnestolada sagnante qu'afolla les molituts hispàniques, va rebre l'altre dia l'escomesa d'una cantanta—Proveidora de la reial casa, diuen—i un bés va caure, plè d'entusiasme, sobre les seves galtes d'angelet barroc, sense refusar-lo, és clar.

El *torero* i la *coupletista*: un bell símbol d'una terra que no és nostra.

Deu els cria i ells s'empaiten!

Retallem de «Las Noticias» amb la deguda reserva:

«Generales

Contra las moscas»

Oh que valents! Deuen ésser espanyols!

El dia 11 de Setembre

RENAIXEMENT publicarà un número extraordinari
en commemoració de la

Caiguda de Barcelona

sots els exèrcits d'Espanya i França

Collaboració d'eminents historiadors de Catalunya - Interessantes il·lustracions

Valdrà 20 cèntims.

NOVES

Nostre estimat company En Josep Macià, ha tingut d'ausentar-se de Barcelona per una temporada, amb motiu del seu delicat estat de salut.

No cal dir quant desitjem que un prompte restabliment li permeti rependre les seves habituals tasques per a poguer-lo tenir de nou entre nosaltres.

* * *

L'onze de Setembre.—La comissió organitzadora de la vetllada patriòtica al Teatre Apolo que com l'any passat tindrà lloc el mateix dia 11, te ja ultimats els detalls de la mateixa, qual programa està format per les patriòtiques obres del nostre Teatre, «Jordi Erin», «Els Segadors de Polònia», «Mestre Olaguer» i «Via fora lladres».

Els preus de les entrades i localitats seran populars, a fi de que hi puguin assistir tots els catalanistes.

La mateixa C. O. prega a totes les entitats nacionalistes de Barcelona, que si tenien organitzada per aquell dia, alguna vetllada o meeting commemoratiu se serveixin traslladar-la, a fi de que tots els actes tinguin la deguda ressonancia.

* * *

Com l'any passat, ha sigut entregat als quefes de les minoríes regionalista i d'U. F. N. R. un ofici firmat per un gran nombre d'entitats i periòdics catalanistes, interessant-los per a que l'Ajuntament acordi assistir en corporació a la recepció de corones que com tots els anys, es coloquen en l'estatua del venerable conceller En Rafel de Casanova.

* * *

La Joventut Catalanista «Els nets dels Almogàvers» en sa última reunió general, acordà la reelecció de Junta i seguidament la nova junta prengué possessió dels seus respectius càrrecs, acordant assistir en corporació a l'inaugural de la làpida de la Rambla de Sant Boi, dedicada al nostre últim conceller en cap en En Rafel de Casanova.

També aquesta mateixa Joventut ha enviat una ferma protesta a l'Arcaide de la Bisbal per haver fet retirar de la festa major la bandera Catalana.

* * *

En el Concell General ordinari celebrat da-

rrerament pel Grop Nacionalista radical «Catalunya» de Santiago de Cuba, foren elegits per a regir els destins d'aquesta entitat, durant l'any 1913-1914 els senyors següents:

Conceller en Cap, En Tomás Gorgues Abelló; Conceller segon, En Pere Clavé Ferrer; Conceller Secretari, En Narcís Güell Dalmau; Conceller Secretari segon, En Vicens Raventós Coral; Conceller Tresorer, En Manel Ballesta Ferrer; Conceller d'Ordre primer, En Lluís Bas Jover; Conceller d'Ordre segon, En Josep Rovira Rovira.

Amb tota consideració retornem als estimats amics la salutació que per aquest motiu ens envien, desitjant-los-hi força acert en la seva tasca, per a que sigui ben profitosa per l'enaltiment de la Patria en aquelles terres llunyanes.

* * *

En Rovira i Virgili, està ultimant les darres monografies del tercer i últim volum de la seva «Historia dels Moviments Nacionalistes» que ve publicant la notable Societat Catalana d'Edicions.

Aquest volum, que tindrà unes 250 planes, amb un mapa en colors, compendrà l'estudi històric dels moviments nacionalistes dels Balkans, Armenia, Geòrgia, Egipte, India, Irlanda, Gales, Bretanya, Basconia i Catalunya.

CORRESPONDENCIA

REDACCIÓ:

B. R.—Agraim l'atenció. Tenim entès que'l redactat de la placa no donarà lloc a discussions ortogràfiques.

A. P. i M.—En la secció de *Correspondencia* del número 124 ja li dèiem—ni oficial ni oficiosament, ben clar i ben català—el que vostè ens demana. El que es, que ara, després de cinc mesos, no guardem l'original.

F. P.—Ja hi hem parlat en aquest sentit. No estranyi, doncs, que no publiquem el seu treball, l'enviu del qual li agraim de totes maneres.

J. A. i C.—Home! que feu xistos, passi; però que'ls escriviu!...

L. D. C.—Que'ns voleu enviar tots a la torre?

JOBUS.—Eslà bé; però és tan gastat aixó ja.

J. V. i Ll.—Queda en cartera.

J. B. S.—Es difós, caldría concretar més.